

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Rozsudek pro zmeškání v námitkovém (směnečném) řízení

K napsání této statě jsem byl inspirován kategorickým výrokem jednoho soudce stran toho, že v řízení o námitkách do směnečného platebního rozkazu nelze rozhodnout rozsudkem pro zmeškání. Protože tento výrok nebyl následován odůvodněním s patřičnými argumenty, vyvolalo to ve mně potřebu k postavení dané otázky najisto. Hned zkraje nutno říci, že komentářová literatura[1] se k danému vyjadřuje takto: „Protože zákon závazně předepisuje způsob rozhodnutí o námitkách, je podle našeho názoru vyloučeno, aby v rámci posuzování důvodnosti námitek soud rozhodl rozsudkem pro uznání nebo rozsudkem pro zmeškání.“

Než přistoupím k tomu, zda lze v námitkovém (směnečném) řízení rozhodnout i rozsudkem pro zmeškání, dovolím si krátké připomenutí obecného pojetí institutu rozsudku pro zmeškání a také povahy námitkového řízení. V závěru statě bych měl tedy zodpovědět na otázku, zda je přípustné vydání rozsudku pro zmeškání i v námitkovém řízení.

1. K rozhodování rozsudkem pro zmeškání

1.1. Obecné podmínky pro vydání

Možnost rozhodování rozsudkem pro zmeškání je dána splněním podmínek stanovených v ustanovení § 153b občanského soudního řádu.[2] V obecné rovině je rozsudek pro zmeškání *sankcí pro žalovaného*, a to sankcí procesní, kdy jej postihuje na procesních zájmech.[3] Zároveň je třeba hned zkraje konstatovat, že z hlediska ústavně garantovaného práva na spravedlivý proces je tento institut v obecné rovině souladný s ústavním pořádkem.[4] A to i přesto, že je zde určitá[5] pravděpodobnost, že se jako takové nebudou shodovat se skutečným stavem.

Co se týče zmíněných podmínek, ty můžeme odlišit na pozitivně vymezené (musí být) a negativně vymezené (nesmí být). Do první skupiny můžeme zařadit tyto podmínky: (a) zmeškání žalovaným právě prvního jednání ve věci, (b) předvolání bylo žalovanému řádně a včasné doručeno kvalifikovaným způsobem, (c) žalovaný byl o této sankci poučen, (d) žalobce takový postup navrhne. Negativní podmínky jsou pak dány tak, že se v prvé řadě musí jednat o řízení sporné,[6] což plyne již ze samotné podstaty věci. Druhá a třetí podmínky jsou vyjádřeny v odst. 3 citovaného ustanovení: daným způsobem nelze rozhodnout v řízení, v němž nelze uzavřít smír, a dále tak nelze rozhodnout v řízení, kde má být vydán rozsudek konstitutivní povahy.[7]

Jsou-li tedy splněny veškeré uvedené podmínky, mluví zákon o možnosti soudu rozhodnout o žalobě rozsudkem pro zmeškání. Otázka, zda soud takto postupovat pouze může, anebo naopak musí, byla vyřešena poměrně ustálenou doktrínou a (zřejmě v návaznosti na ni) judikaturou. Tak již před zhruba 20 lety A. Winterová[8] k tomuto podává, že „nelze připustit nějaké hodnocení tvrzeného skutkového stavu soudem, bez dokazování, pouze na základě volné úvahy. Z toho pak plyne závěr, že jsou-li předpoklady vydání kontumačního rozsudku jednoznačně splněny, soud jej musí vydat.“ Obdobně pak podává i K. Mruzek[9], když s odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu ČSR uvádí: „Výraz „může“ nevyjadřuje soudcovskou libovůli, volnost a nijak neomezené uvážení, ale v důsledku splnění

zákoně podmínky nebo předpokladu je soud povinen vydat rozhodnutí. Zásadně si soud nesmí z výrazu „může“ pro sebe vyvozovat oprávnění tvořit další podmínky v zákoně nevyjádřené nebo ignorovat procesní úkony účastníka. Jiný výklad výrazu „může“ by vnášel do procesního práva nejistotu.“ Opačně se k uvedenému staví O. Přidal.[10] Ten argumentuje účelem citovaného ustanovení. Tím je dle jeho názoru „zabránit žalovanému, aby svou liknavostí a nečinností zbytečně protahoval soudní řízení. Nemusí však být „spravedlivé“ zkontumovat žalovaného, který navrhnul zamítnutí žaloby a podal soudu vyjádření včetně přiložení důkazů. Proto by v takovém případě měl mít soud alespoň možnost nerozhodnout rozsudkem pro zmeškání. V některých případech by vydání rozsudku pro zmeškání mohlo vést i k absurdnímu výsledku, např. žaloba „notorického stěžovatele“, kdy je patrné, že jím tvrzené skutkové okolnosti nastat nemohly, a soud by přesto kontumační rozsudek vydat musel. Možnost soudu vydat či nevydat rozsudek pro zmeškání tedy znamená, že soud je oprávněn korigovat fikci nespornosti tvrzení žalobce měřítky spravedlnosti.“

Pokud jde o zmíněnou judikaturu v daném ohledu, pak ta sleduje pozici prvních dvou autorů. Tak např. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 16. 5. 2001, sp. zn. 20 Cdo 1910/2000, uvádí: *„Jsou-li splněny ostatní předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání, omezuje se právní posouzení věci soudem prvního stupně v zásadě jen na to, zda by vydáním rozsudku nedošlo ke vzniku, změně nebo zrušení právního poměru mezi účastníky, zda nejde o věc, v níž nelze uzavřít nebo schválit smír, a zda podle žalobních tvrzení, která se pro zmeškání žalovaného stala nespornými, lze výrokem rozsudku přiznat právě to plnění, kterého se žalobce v žalobě domáhá.“*

1.2. K účelu rozsudku pro zmeškání

Zřejmě nelze pochybovat o tom, že hlavním účelem rozhodování via rozsudek pro zmeškání je procesní ekonomie. Avšak – jak připomíná P. Bezouška[11] – *„stojí tu proti sobě dvě myšlenky. První říká, že by nám nemělo být lhostejno, kdo zvítězí, ale měli bychom se zabývat tím, kdo je „v právu“. Druhá vychází z toho, že v některých případech není možné, účelné ani hospodárné řízení do nekonečna protahovat.“*

Ohledně skutečného stavu se tedy vytváří fikce a za nesporná se pokládají tvrzení žalobce.[12] P. Bezouška dané pojal takto: *„Nepopíraná (či při uznání dokonce doznaná) nepravda v procesu ovládaném zásadou projednací a dispoziční přestává být nepravdou – tak se dá přeložit ustanovení § 153b odst. 1: „pokládají se tvrzení žalobce obsažená v žalobě o skutkových okolnostech za nesporná“, jestliže vycházíme z domněnky, že žalovaný se nedostavil k soudu, protože nemá, co by na svoji obranu nabídl, ač je „v právu“.“* S takovým pojetím (odůvodněním) kontumace nemohu souhlasit.[13] Samotné nedostavení se k jednání přeci neznamená, že žalovaný nemá obranu. Co když (a pravděpodobně tomu tak většinou i bude) podal vyjádření ve věci? A co když lze na základě samotné žaloby a vyjádření rozhodnout? Do těchto úvah se ale v této stati pouštět nechci, neb otázka byla položena jinak.

Budu tedy mít za to, že kontumační rozhodnutí je zde dáno právě pro zachování maximální procesní ekonomie. A tohoto je dosaženo pomocí fikce.[14] Přitom soud za účelem vydání rozsudku pro zmeškání posoudí toliko splnění obecných podmínek a dále zda podle žalobních tvrzení, která se pro zmeškání žalovaného stala nespornými, lze výrokem rozsudku přiznat právě to plnění, kterého se žalobce v žalobě domáhá.

2. Povaha námitkového řízení

Jistě není pochyb o tom, že námitkové řízení ve smyslu ustanovení § 175 odst. 4 občanského soudního řádu je dáno právě za účelem projednání námitek, jež žalovaný podal do vydaného směnečného platebního rozkazu. Zajímavý názor – dle mého způsobily byti zásadním pro řešenou otázku – lze nalézt v komentáři k danému ustanovení: *„Námítky žalovaného plní ve vztahu k*

námitkovému řízení obdobnou funkci jako žaloba ve vztahu ke spornému řízení.“[15] S tímto postojem lze v zásadě souhlasit. Žalobě v řízení (obecně) sporném[16] a námitkám v řízení o námitkách je totiž společné právě to, že v obou se mají vylíčit právě rozhodné skutečnosti, nikoliv právní hodnocení (to je v rukou soudu). Pokud pak vyjdeme z dané analogie, pak musíme být důslední i v postavení sporových stran. Tedy bude platit, že postavení žalobce má v námitkovém řízení povinný ze směnečného platebního rozkazu, a naopak postavení žalovaného má oprávněný ze směnečného platebního rozkazu. Lze říci, že role stran se oproti směnečnému řízení[17] obrátily. Pro danou úvahu svědčí i to, že pouze ten, kdo podal námitky, s nimi může disponovat[18] (v mezích koncentrace). A naopak oprávněný ze směnečného platebního rozkazu (jenž je tedy zákonem označen za žalobce – to ale vztahujeme toliko ke směnečnému řízení, nikoliv námitkovému) je plně vázán žalobním návrhem, na základě kterého byl směnečný platební rozkaz vydán.

3. Rozsudek pro zmeškání v námitkovém řízení

3.1. Zákonem předepsaný způsob rozhodnutí o námitkách

Předně se musím vypořádat s námitkou prezentovanou v komentářové literatuře, jak bylo uvedeno hned v úvodu statě. Protože daný názor nebyl podpořen hlubší argumentací, jsem odkázán na holou poznámku stran *zákonem předepsaného způsobu rozhodování o námitkách*.

K podanému se stavím tak, že zde nespátřuji překážku předepsaného způsobu rozhodování. Vycházím přitom zejména z litery zákona, že „*v rozsudku soud vysloví, zda směnečný (šekový) platební rozkaz ponechává v platnosti nebo zda ho zrušuje a v jakém rozsahu*“.[19] Zákon tedy nečiní zvláštní formu rozhodnutí, ale naopak předepisuje formu rozsudku. Pokud jde o rozsudek pro zmeškání, jen stěží lze tvrdit, že tento je jinou formou než rozsudkem. Ohledně požadavku zákona na rozhodnutí o námitkách pak lze konstatovat toliko to, že tento je vztažen právě k výroku (k obsahu výroku). Obdobně nelze nic říci o rozsudku pro zmeškání, když jde právě o rozsudek. Způsob rozhodování co do formy je tedy v obou případech stejný.

Jde-li o způsob rozhodování co do výroku, pak výrok u rozsudku pro zmeškání není nijak limitován. Zpravidla se sice bude týkat vyslovení povinnosti k plnění, ale nevidím překážku pro možnost vyslovení, zda se ponechává směnečný platební rozkaz v platnosti. Z hlediska požadavků na výrok rozhodnutí zde tedy dle mého také není žádné překážky.

K otázce odůvodnění lze dodat, že u námitkového rozhodnutí, ani u rozsudku pro zmeškání zákon nevyžaduje zvláštní náležitosti odůvodnění.

3.2. Naplnění podmínek

Je třeba se tázat, zda jsou splněny podmínky ve smyslu ustanovení § 153b odst. 3 občanského soudního řádu, tj. podmínky objektivní. Namísto jsou tedy otázky, (a) zda rozhodnutí o námitkách je konstitutivní povahy a (b) zda lze v námitkovém řízení uzavřít smír. Otázka podmínky spornosti řízení již byla výše zodpovězena, a to tak, že jde bezesporu o řízení sporné. Podmínky dle odst. 1 citovaného ustanovení nejsou v této chvíli relevantní.

Mám za to, že rozhodnutí o námitkách je povahy deklaratorní, a nikoliv konstitutivní. Soud zde takovým rozhodnutím ničeho nezakládá, nemění ani neruší. A to platí o to víc, že v rozsudku se deklaruje, zda je platební rozkaz ponechán v platnosti.[20]

Nyní se dostáváme k problematickému bodu – smír v námitkovém řízení. O smíru obecně platí, že jim mohou účastníci skončit řízení, pokud to připouští povaha věci. Touto povahou se myslí možnost účastníků řízení upravit si s ohledem na hmotné právo jejich vztah v zásadě dle jejich vůle.

Vyloučena jsou tak zejména beznávrhová řízení, řízení o osobním stavu, případně řízení o věci, kterou dle hmotného práva nelze vyřešit dohodou. Jistě není sporu o to, že o směnečném nároku lze uzavřít smír.[21] Avšak co se týče řízení o námitkách, jeho předmětem není směnečný nárok, ale ve své podstatě projednání námitek. Z tohoto pohledu by snad bylo možné námitkové řízení označit za jakési *přezkumné* řízení, v němž se tedy rozhoduje o platnosti již vydaného směnečného platebního rozkazu. Podporou tomuto závěru je pak i samotný text zákona: „[...] *zda směnečný (šekový) platební rozkaz ponechává v platnosti [...]*“ Dále se k danému obdobně staví i komentářová literatura: „*V námitkovém řízení již totiž není rozhodováno o uplatněném nároku na zaplacení směnky.*“[22] Otázka je tedy v tomto ohledu postavena tak, zda je možné uzavřít *smír o platnosti* směnečného platebního rozkazu. Dle mého nikoliv. Jak jsem již uvedl výše, v řízení o námitkách je dvojí koncentrace, kdy ani jedna ze stran zásadně nemůže rozšiřovat nárok, resp. doplňovat námitky. Vedle koncentrace je dispozice s předmětem námitkového řízení omezena na zpětvzetí námitek, a zřejmě bych připustil i zpětvzetí žaloby (návrhu na směnečný platební rozkaz).[23] Jinými slovy, dané vnímám jako možnost stran učinit krok zpět, avšak již nikoliv krok dopředu. Tedy jen stěží si umím představit dohodu procesních stran o tom, zda je směnečný platební rozkaz platný, či nikoliv.

Mám tedy za to, že v námitkovém řízení nelze uzavřít smír. (!) Avšak zároveň neodmítám možnost rozhodnout v námitkovém řízení právě rozsudkem pro zmeškání. Samozřejmě, že s takovou pozicí nemohu uspět *de lege lata*, když není splněna jedna z podmínek pro rozhodování rozsudkem pro zmeškání. Nevnímám však jako zcela korektní podmiňovat v absolutním rozměru rozsudek pro zmeškání možností uzavřít v daném řízení soudní smír. Navíc, když oba instituty mají dle mého odlišné účely. Pokud u soudního smíru je sledováno kompromisní řešení,[24] v případě rozsudku pro zmeškání se sleduje procesní ekonomie (a to i přes materiální pravdu).

Závěrem

Netrpím naivitou, že by zde existoval soud(ce), jenž by námitkové řízení ukončil právě rozsudkem pro zmeškání. Mám ale za to, že zde není zásadních překážek pro vydání rozsudku pro zmeškání v námitkovém řízení, když touto jedinou je z mého pohledu nemožnost v námitkovém řízení uzavřít soudní smír. V ostatním jsou podmínky pro kontumační způsob rozhodování splněny. Dle současné právní úpravy tak dle mého rozsudek pro zmeškání v námitkovém řízení není možné vydat. To je ale dáno právě toliko formální překážkou založenou v textu zákona. Proto stojí za úvahu, zda by *de lege ferenda* tento způsob rozhodování měl být připuštěn.

Samozřejmě zůstává otázka, zda kontumační rozsudky jsou v obecně rovině dobré či vhodné. Ale to už je věc jiná.

Mgr. Konstantin V. Lavrushin,

doktorand Právnické fakulty Masarykovy univerzity, advokátní koncipient v Brně.

e-mail: lawphorum@gmail.com

Za podnětné téma a diskusi děkuji kolegovi JUDr. Zdeňku Buchtovi.

- [1] ŠEBEK, R. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1175.
- [2] Zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, v platném znění.
- [3] K tomuto blíže In LAVICKÝ, P., STAVINHOVÁ, J. Sankce v civilním právu procesním. Právní fórum, č. 9, 2008, s. 369
- [4] Jde o ustálený názor Ústavního soudu; srov. např. rozhodnutí ze dne 28. 1. 1999, sp. zn. III. ÚS 370/98.
- [5] P. Bezouška v tomto ohledu dokonce mluví o pravděpodobnosti „nejvyšší“; srov. In BEZOUŠKA, P. Krátké zamyšlení nad rozsudky pro uznání a pro zmeškání. Právní rozhledy, 2004, č. 1, s. 31.
- [6] Tento institut tak není dán pro řízení nesporná dle hlavy páté částí III. občanského soudního řádu.
- [7] Srov.: „[...] došlo-li by takovým rozsudkem ke vzniku, změně nebo zrušení právního poměru mezi účastníky.“
- [8] WINTEROVÁ, A. Rozsudek pro zmeškání, rozsudek pro uznání. Právní praxe, 1993, č. 10, s. 593.
- [9] MRUZEK, K. Problematika výkladu „může“ v ustanovení § 153b odst. 1 OSŘ. Právní rozhledy, 2004, č. 4, s. 150.
- [10] PŘIDAL, O. Může nebo musí soud vydat rozsudek pro zmeškání? Právní rozhledy, 2004, Č. 12, s. 472.
- [11] BEZOUŠKA, P., op. cit.
- [12] Srov. např. In rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2012, sp. zn.: 33 Cdo 4098/2010.
- [13] Myslím si, že ani autor s tím není ztotožněn, ale dané uvedl jako jisté absurdum kontumačního rozhodování.
- [14] Možná lépe domněnky nevyvratitelné, avšak pro danou úvahu je to celkem nepodstatné.
- [15] ŠEBEK, R. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1175.
- [16] Nemám pochyb o tom, že i námitkové řízení je řízením sporným. Jednak proto, že zde fakticky spor existuje (strany mají odlišné zájmy na výsledku), ale také proto, že nejde o řízení dle částí třetí, hlavy páté občanského soudního řádu.
- [17] Tj. řízení o vydání směnečného platebního rozkazu.
- [18] Srov. ustanovení § 175 odst. 4 občanského soudního řádu: „Vezme-li žalovaný námitky zpět, soud usnesením řízení o námitkách zastaví [...]“
- [19] Ustanovení § 175 odst. 4 věta druhá občanského soudního řádu.
- [20] Srov. ustanovení § 175 odst. 4 občanského soudního řádu: „V rozsudku soud vysloví, zda směnečný (šekový) platební rozkaz ponechává v platnosti nebo zda ho zrušuje a v jakém rozsahu.“
- [21] K této otázce je již v zásadě ustálená judikatura; srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1130/2011.
- [22] ŠEBEK, R. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 1175.
- [23] Zde vycházím z analogie možnosti zpětvzetí žaloby v klasickém řízení ve fázi odvolání.
- [24] Soudní smír je bezesporu kompromisní dohodou. Pokud by totiž byl dohodou Pareto-efektivní, pak by taková dohoda byla uzavřena mimo soud, tj. ke sporu by nedošlo.

Další články:

- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)
- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní – institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)